

Polderblad

oktober 2023

natuurpunt

Hobokense Polder

Algemene info

Lidmaatschap Natuurpunt: 38 euro per jaar te storten op onze rekening. Dit bedrag omvat het lidmaatschap voor het hele gezin. Als lid van Natuurpunt Hobokense Polder ontvangt men het algemeen verenigingsmagazine Natuur.blad en ons afdelingstijdschrift Polderblad.

Abonnementen: Natuurpuntleden kunnen zich via onze website abonneren op verschillende natuurstudietijdschriften: **Natuur.focus**, **Natuur.oriolus** en **Zoogdier**.

Abonnement op het tijdschrift Polderblad van Natuurpunt Hobokense Polder: voor leden van andere afdelingen door storting van 10 euro op onze rekening.

Verzekering: ieder Natuurpuntlid is verzekerd inzake burgerlijke aansprakelijkheid bij deelname aan de Natuurpuntactiviteiten. Niet-leden gaan mee op eigen verantwoordelijkheid.

Alle **betalingen** dienen te gebeuren op volgende rekening:

BE81 5230 8065 0424 van Natuurpunt Hobokense Polder. Op uw betalingen steeds reden van betaling en uw naam vermelden a.u.b.

Fiscaal aftrekbare giften (min. 40 euro) dienen rechtstreeks gestort te worden op rekening **BE56 2930 2120 7588 van Natuurpunt vzw, Michiel Coxiestraat 11 2800 Mechelen met vermelding "7742 Reservaatsfonds Hobokense Polder"**.

Contactpersonen

Voorzitter:

Danny Jonckheere, 03 828 64 03 - 0478 33 24 27

Conservator Hobokense Polder:
conservator@hobokensepolder.be
Wim Mertens, 0499 58 99 16

Redactie en lay out Polderblad:
tijdschrift@hobokensepolder.be
Ria Thys en Luk Smets, 0476 33 79 36

Geleide wandelingen:
wandelingen@hobokensepolder.be
Annie Van Zwieten, 03 828 37 60

Ledenadministratie, penningmeester en webmaster:
leden@hobokensepolder.be -
webmaster@hobokensepolder.be
Luk Smets, 0477 66 94 32

Ardea-Vogelwerkgroep:
ardea@hobokensepolder.be
Eddie Schild, 0498 73 60 77

Natuurbeheer:

Runderen: André Van Langenhove,
03 288 00 81,
andre.van.langenhove@telenet.be

Hobokense Polder:
Wim Mertens, 0499 58 99 16 -
conservator@hobokensepolder.be

Tarzanboskes:
Danny Jonckheere, 0478 33 24 27 -
jonckheeredesmedt@gmail.com

Goudklompjes: Peter Van Elsacker,
0486 82 27 92 -
peter.vanelsacker@skynet.be

Info natuurbeheer scholen: Diane De Clercq,
diane.de.clercq@skynet.be, 0486 07 39 87

Volg ons op Facebook

Website: www.hobokensepolder.be

De **Polderwandelingen** worden verzorgd door onze natuurgidsen van Natuurpunt Hobokense Polder.

Een wandeling in de Hobokense Polder aanvragen?
Hoe doe je dat?

Ieder die het wenst, ook scholen en verenigingen, kunnen een wandeling met natuurgids aanvragen bij Annie Van Zwieten. Contactgegevens: zie hoger.

Polderflits: Van tijd tot tijd brengen we onze leden via e-mail op de hoogte van dringende berichten, die via ons tijdschrift niet tijdig kunnen meegedeeld worden of als herinnering. Wenst u zulke berichten te ontvangen, geef dan uw emailadres door aan flits@hobokensepolder.be

Een dier in nood gevonden?

Probeer in geen geval het dier zelf te verzorgen, dus ook niet voederen of laten drinken. Plaats het dier in een goed geventileerde donkere doos en breng het naar het VOC.

Het VOC is elke dag open tussen 9 u en 17 u (ook weekend). Buiten deze uren: laat het slachtoffer achter in het daarvoor voorziene huisje voor het opvangcentrum.

VOC Brasschaat-Kapellen - Holleweg 43, 2950 Kapellen - 03 376 45 15 - voc.brasschaat-kapellen@vogelbescherming.be

Klaar voor de herfst ...

Kauw lust besjes van de taxus
Foto: Guy Borremans

't Is weer voorbij die mooie zomer ...

Hopelijk heb je de batterijtjes weer kunnen opladen.

En intussen is het september: het "gewone" leven neemt ons alweer enige weken in beslag: werk, school, sociale engagementen, ... En dat is maar goed ook.

De zomer bracht in onze afdeling veel leuke, maar ook verdrietige momenten.

In het begin van de zomer moesten we plots afscheid nemen van een gewaardeerd medewerker: **Bert Mertens**. Velen van hem kenden hem al ettelijke jaren als een begeistert man, die opkwam voor de natuur in Hoboken. Anderen lazen zijn jarenlange prachtige zoogdierenreeks in Polderblad.

Verder in Polderblad kan je een laatste huldebetoon aan Bert lezen.

In de zomer lag ons aanbod iets minder op natuurbeleving. Maar de natuur groeit en bloeit (zeker door de enkele natte weken die vooral juli en begin augustus gebracht hebben) en ja ... onze beheersploegen doen dan overuren: zowel onze **Goudklompjes** in de Hobokense Polder als onze **weekendwerkers** in de Blikvelden, in de Tarzanboskes en in de Hobokense Polder.

En dan was er ook de geslaagde **Zomerhappening** op 2 september in de Hobokense Polder. De happening kaderde in de grote Antwerpse ledenwerfactie. In juli busten een 10-tal van onze mensen 3500 huis-aan-huisbrieven in Hoboken met een oproep om lid te worden.

Ca 50 mensen werden in de periode juli/augustus lid van Natuurpunt (de meerderheid in Hoboken) als reactie op de huis-aan-huisbrief, op het zomerfeest, in de Blikfabriek, ...

Tijdens de happening brachten we onze trouwe leden, de nieuwe leden en kandidaat-leden samen. Het succes van die dag is vooral te danken aan de inzet van onze 29 vrijwilligers en de 5 acteurs van COL vzw. Een 80-tal mensen namen deel aan de natuurwandelingen en het wandeltoneel kende ca 95 toeschouwers. Er werden door de 2 ledenwerfers van Natuurpunt 12 nieuwe leden geworven. Ons natuurcafé trok heel wat voorbijgangers aan. Kinderen werden verwend in onze doehoek en konden zich op de tractor laten fotograferen. Onze Goudklompjes stelden hun beheermateriaal voor. We schatten dat er zo'n 230 mensen op een of andere wijze deelgenomen hebben.

Daags nadien was weer een lange dag voor enkele Natuurpuntmedewerkers. We waren de hele dag aanwezig in de Blikfabriek bij het **Festival van Verbinding** met een info- en doestand en om het uur korte geleide wandelingen in de Blikvelden.

De herfst komt stilaan in het land. De natuur verandert en zal kortelings weer heel kleurrijk en knisperend worden, de dieren voelen dat de winter heel geleidelijkaan in aantocht is en nemen hun voorzorgen, de bomen en planten krijgen hun herfstkleed, ...

Wij kunnen je alvast uitnodigen op meerdere activiteiten: een sneukeltocht i.s.m. Wijkraad Polderstad, natuurwandelingen en brunch i.s.m. 11 11 11, herfstrektellingen op de Scheldedijk, heel veel natuurbeheer.

En last but not least: onze **Vogelwerkgroep ARDEA viert begin oktober zijn 10-jarig bestaan**. We wensen hen proficiat en hopen dat het zo belangrijk engagement voor de vogelwereld blijft verder bestaan en dat ze nieuwe mensen weten te enthousiasmeren!

Ria

Inhoudstafel

Colofon	2
Voorwoord	3
Kalender	4
11 11 11: Wandelingen/brunch	10
Wat gebeurt er in de Polder	11
Onze sponsors	11
Goudklompjeswerking	12
Zomerhappening in de Polder	14
Expeditie Natuurpunt	16
Afscheid van Bert Mertens	18
Vogelwaarnemingen	19
Festival van de Verbinding	21
Ardea aan het woord	22
Te koop! Natuur.kalender 2024	23
Nachtegalenpark: drie in één	24
Hobokens Wild	26h
Wedstrijd: Paddenstoelen	27
Activiteitenkalender	28

Met dank aan de fotografen.

Voorkaft: IJsvogel met visje

Foto: Thierry Hoornaert

Achterkaft: Reebok

Foto: Guy Borremans

Kostendelend vervoer
(10 cent/km wordt op de
afspraakplaats georganiseerd)

Kindvriendelijke tocht

Voor deze activiteiten dient
ingeschreven te worden

Zaterdag 30 september om 9 u

Natuurbeheer in de Tarzanboskes

Leiding en catering: Danny Jonckheere - 0478 33 24 27

jonckheeredesmedt@gmail.com

Vandaag gaan we verder werken aan het wandelpad, en gaan we verder maaien rond de blokhut.

Praktisch:

Afspraak om 9 u op de parking van het

zwembad Sorghvliedt van Hoboken.
Einde om 13 u

Dus groot en klein steeds welkom om een handje te komen helpen. Voor

ieder voorzien we een lekkere koffiekoek en een bakje koffie of thee.

Geef een seintje aan Danny voor de catering.

Zaterdag 30 september om 14.30 u

Geleide wandeling door de Hobokense Polder met bezoek aan het kunstenproject op Blue Gate

Gids en info: Walter Gijkens – walter.gijkens@skynet.be

Tijdens onze Zomerhappening werd er op één van onze themawandelingen o.l.v. Walter Gijkens dwars door de Hobokense Polder gewandeld tot aan de Lakweg (Blue Gate).

In het kader van een kunstproject van Studio Orimi hangen daar van 1 september tot 30 september "Dark Clouds, Bright Clouds". Kunstenaars Mieke Smet gaf toelichting over haar kunstwerken. Tijdens haar uitleg aan de toen nog maagdelijk witte wolken, die aan de Lakweg door haar werden opgehangen, kwam de erosie op een kunstwerk door de omgeving ter sprake.

Zo is het idee ontstaan om nog eens terug te gaan kijken, gecombineerd met een wandeling door de Hobo-

kense Polder.

Ditmaal langs een ander parcours. Ook vandaag zal kunstenaar Mieke Smet speciaal voor Natuurpunt ter plaatse komen.

Praktisch:

Deelname is gratis en iedereen is welkom om mee te wandelen.

Afstand ergens tussen 7 en 9 km.

Vertrek om 14.30 uur aan de ingang van de Hobokense Polder in de Schroeilaan schuin tegenover station Hoboken Polder. Einde omstreeks 17 u à 17.30 u

Zaterdag 7 oktober vanaf 8 u

Start dagelijkse herfsttrektellingen op de Scheldedijk

Info: Maarten Mortier - mmortier@hotmail.com - 0496 86 98 44 of

Walter De Weger - deweger.walter@skynet.be - 0495 23 77 10

Nu de dagen al wat korter zijn en we een zeer gevarieerde zomer achter de rug hebben - zeer warm en zonnig in juni gevolgd door een typische Belgische zomer, met regen en koelere temperaturen in juli en augustus - beginnen de eerste zomergasten, na een al dan niet succesvol broedseizoen, de kriebels te voelen om op de wieken

te gaan naar zonnigere oorden in het zuiden.

Einde augustus konden we toch al de gierzwaluwen, boomvalken en wespindieven waarnemen die aan hun tocht naar Afrika zijn begonnen. Vanaf september zullen andere vogels dit voorbeeld volgen.

Maar in oktober zal de vogelmigratie zijn toppunt bereiken. Niet alleen met de zomergasten die onze contreien verlaten, maar ook omdat we de eerste wintergasten vanuit het hoge noorden naar onze gebieden zien afzakken om hier in mildere omstandigheden de winter door te brengen. Dit fascinerende schouwspel van mi-

grerende waadvogels, eenden, zang- en roofvogels wordt op verschillende vogeltrektelposten in kaart gebracht.

Vogelwerkgroep ARDEA kan op dit appel niet ontbreken en organiseert voor de 18de keer deze dagelijkse herfsttrektellingen. We starten op 7 oktober en dit valt samen met de jaarlijkse EUROBIODIVERSITY en niet te vergeten onze verjaardag 10 jaar ARDEA.

Hou wel het blog van ARDEA in het oog, want bij slecht weer gaat de trek telling niet door.

Ieder jaar kunnen we toch enkele zeldzame vogels de revue zien passeren. Door de opwarming van het milieu zien we in de zomer toch meer en meer zuidse exemplaren die meer naar het noorden zijn gegaan om hier de zomer door te brengen zoals het koppel bijeneters. Maar ook typische vogels vanuit het noorden zijn hier gebleven, met al dan niet een poging tot broeden. Denk maar aan kraanvogels en wintertalingen die in België gebroed hebben. Naargelang de windrichting verschijnen ook minder voorkomende vogels zoals visarend, rode en zwarte wouw, ooievaars, kramsvogels, koperwieken en wie weet befluitsers ten tonele. Ook de Schelde heeft

soms verrassingen in petto met bever, zeehonden of overstekende reeën.

Al de verzamelde gegevens van de trektelposten samen geven de beleidsmakers en wetenschappers een duidelijker beeld van hoe het gesteld is met ons milieu. En ze geven ook een duidelijk beeld hoe en waar de trekroutes van de migrerende vogels zich situeren, zodat ze daar rekening mee kunnen houden bij het verlenen van een vergunning voor nieuwe windmolens, gebouwen en grote industriële complexen.

Praktisch:

We beginnen dit jaar op zaterdag 7 oktober om 8 u met de dagelijkse trektellingen **en dit tot 12 november**.

Afspraak op de Scheldepolder in de Hobokense Polder ter hoogte van het in-

Kolganzen - Foto: Walter De Weger

formatiebord over migrerende vogels iedereen, kenners, beginners en geïnteresseerden zijn steeds van harte welkom. Tijdens deze dagen komen we dikwijls ogen te kort. En wat is er mooier dan de dag te beginnen aan de boorden van de Schelde en het opkomende herfstzonnetje samen met de massale trek van zangvogeltjes te zien en te horen.

Zondag 8 oktober om 9.30 u

Natuurbeheer in de Blikvelden – Infomarkt over werking i.s.m. Stad Antwerpen

Leiding: Raf Van der Veken – vrijwilligers@hobokensepolder.be

De stad Antwerpen zet onze werking in de Blikvelden in de kijker. Via een kleine infocampagne nodigen ze buurtbewoners uit op ons natuurbeheer van 8 oktober.

Samen bereiden we de komst van de Hollebeek voor door de grachten te ruimen, Japanse duizendknoop te verwijderen en te maaien.

Tevens wordt er een infomarkt voorzien over onze werking, huidige en toekomstbeelden van het RUP Lage Weg (Ruimtelijk UitvoeringsPlan), waar de Blikvelden het groene centrum van zijn.

- Waarom is het gebied van de Blikvelden zo waardevol?
- Welke fauna en flora kunnen we er allemaal terugvinden?

- Hoe pakt Natuurpunt het beheer van de Blikvelden aan?
- Wat kan je betekenen als vrijwilliger?

Je komt het allemaal te weten op 8 oktober!

Praktisch:

Afspraak om 9.30 u aan einde van de Frieslandstraat door de poort van de Blikfabriek, aan het gele poortje. Einde is voorzien omstreeks 13 u.

Te voorzien: werkkledij die tegen een stootje kan, stevig schoeisel, handschoenen

Graag op voorhand bericht aan Raf, als je komt. Catering wordt voorzien.

Zondag 15 oktober om 9 u

Natuurbeheer in de Hobokense Polder

Leiding: Wim Mertens - 03 216 93 62 – 0499 58 99 16 – wim.a.mertens@gmail.com

Zoals steeds staat er in de Polder heel veel werk te wachten.

Wil je in de natuur samen met anderen de handen uit de mouwen steken en daarmee zorgen voor een gezonde leefomgeving? Kom dan bij de weekendvrijwilligersploeg van de Hobokense Polder.

Praktisch:

Afspraak om 9 u aan de containers achter United Caps, Schroeilaan Hoboken. Einde omstreeks 13 u.

Geef een seintje aan Wim als je komt.

Zondag 15 oktober vanaf 13 u

Snekeltocht in de Hobokense Polder

Organisatie: Wijkraad Polderstad

Info en inschrijven: Jaak De Saeger

Tijdens een wandeling van ca. 3,5 km in de Hobokense Polder worden jullie onderweg getraakteerd op verschillende sneukelingen.

Sneukelaars zijn snoepers en smikkelars die genieten van kleine hapjes en drankjes die ze aangeboden krijgen op 6 stopplaatsen.

Ook Natuurpunt Hobokense Polder werkt mee aan dit gezellige wijkinitiatief. Wij verzorgen een stopplaats met ons heerlijk Hobokens Wildbier.

Praktisch:

Vrij vertrek wordt voorzien tussen 13 en 15 u aan De Schorren Food & Drinks
Prijs: 6 €/pp (alle leeftijden)

Meer info en mogelijkheid tot **inschrijven** vanaf 15/9 op de website van de wijkraad: www.polderstad.be en op de Facebookpagina "Polderstad".

Foto: Dirk Vandorpe

Donderdag 19 oktober om 20 u

Bestuursvergadering in CC Moretus

Open vergadering: dus iedereen welkom!

Zondag 22 oktober om 10 u en om 14 u

Geleide wandelingen in de Hobokense Polder met brunch ten voordele van 11.11.11

Info: Ria Thys – ria.thys@telenet.be of Eddy Maes – eddy_maes@telenet.be

Natuurpunt Hobokense Polder steunt de campagne "Klimaatrechtvaardigheid" van 11 11 11.

We zorgen voor natuurgidsen, die met de deelnemers het aspect Klimaatrechtvaardigheid zullen toelichten. We ondersteunen de brunch, bieden een leuke kinderactiviteit aan en zorgen voor een drankenstand. En onze Natuurpuntmedewerker Swa zal met een proefstand met 70 ver-

schillende whisky's aanwezig zijn. Opbrengst hiervan voor 11 11 11.

Voor alle praktische informatie: zie verder in ons Polderblad op blz. 10.

Schrijf zeker tijdig in (tot uiterlijk 12 oktober) voor deze fijne activiteit.

Snekeltocht 2022 - Foto: Luk Smets

11 11 11 - Editie 2022
Foto: Luk Smets

Zaterdag 28 oktober om 9 u

Natuurbeheer in de Moerelei

Leiding: Danny Jonckheere - 0478 33 24 27 –

jonckheeredesmedt@gmail.com

Catering: Dirk Vandorpe 0494 83 31 85

Vandaag gaan we wilgenstruweel kappen om zo de bosrand te verjongen. Al deze takken worden dan in de takkenwallen verwerkt, zodat volgend voorjaar de grasmus of braamsluiper weer een goed onderkomen heeft. Ook zullen we de graskant langs de straat terug proper maaien. En we zullen wat knotwilgen knotten, goed voor de steenuil.

Praktisch:

Afspraak om 9 u aan de Moerelei.

Einde om 13 u

Dus groot en klein steeds welkom om een handje te komen helpen. Voor ieder voorzien we een lekkere koffiekoek en een bakje koffie of thee.

Geef een seintje aan Danny als je deelneemt en aan Dirk voor de catering.

Foto: Danny Jonckheere

Zaterdag 11 november om 16.45 u

Slaaplaatstelling halsbandparkieten

Gids: Walter De Weger – 0495 23 77 10

Ieder jaar organiseert ARDEA 2 keer per jaar een telling van de halsbandparkieten op een gekende slaapplaats op het Kiel. 1 in het voorjaar en een 2de in het najaar.

Dit voorjaar hadden we een opmerkelijke terugval van het aantal parkieten en werd er besloten om op 16 augustus een tussentijdse telling te doen. Het is bekend dat deze exoten, afkomstig uit Centraal-Afrika en Zuid-Azië, broeden van januari tot juni. De hollenbroeders leggen 3 à 4 eieren die na 22-24 dagen uitgebroed zijn. De jongen blijven dan nog +/- 50 dagen op het nest waar ze nog gevoederd worden door het ouderpaar. Hierdoor is er een groot aantal vogels dat niet naar de slaapplaats gaat.

Tijdens de tussentijdse telling konden we 2700 parkieten tellen wat toch een 300-tal extra exemplaren opleverde ten opzichte van de vorige extra telling in 2022. We mogen dan spreken van een goed broedsucces voor deze halsbandparkieten.

Het gebrek aan veel natuurlijke vijanden en de zachte winters speelden in de kaart van deze groene lawaaierige exoten. Ook hun manier van in groep te leven, maakt van hen een opdringerige en geduchte concurrent voor onze inheemse hollenbroeders en zaadeters. Om de impact van deze snel oprukkende vogels op ons milieu beter te

Foto: Walter De Weger

kunnen inschatten, zijn er momenteel verschillende studies bezig. Hiervoor is het belangrijk om hun aantallen, verspreiding en aangroei goed in kaart te brengen. Dit gaat het beste door hun gekende slaapplaatsen te monitoren en nieuwe slaapplaatsen op te sporen.

Alle info over nieuwe slaapplaatsen is welkom via mail naar ardea@hobokensepolder.be

ARDEA organiseert een slaaplaatstelling op het Kiel. Iedereen is welkom om die avond mee te tellen. En je zult er ook zeker enkele gele en blauwe kleurvarianten kunnen waarnemen.

Praktisch:

- Afspraak: hoek Onafhankelijkheidslaan en de Volhardingsstraat. Kijk ook naar het ARDEA blog om de juiste plaats van samenkomst te zien. De exacte slaapplaats van deze exoot kan wel eens wisselen.
- Bijeenkomst: 16.45 u !! Einde rond 18.30 uur
- **Aanmelden gewenst voor 7 november** via mail naar ardea@hobokensepolder.be, of telefonisch via Walter, want in geval van slecht weer wordt deze telling verplaatst naar een ander moment.
- Meebrengen: wandelschoenen, verrekijker

Zondag 12 november om 9.30 u

Natuurbeheer in de Blikvelden

Leiding: Raf Van der Veken – vrijwilligers@hobokensepolder.be

Een korte greep uit de uit te voeren werken: zwerfpuil rapen, het wandelpad onderhouden, takkenwallen maken, ...

Praktisch:

Afspraak om 9.30 u aan einde van de

Frieslandstraat door de poort van de Blikfabriek, aan het gele poortje. Einde is voorzien omstreeks 13 u.

Voorzien: goede werkkledij, stevig schoeisel, handschoenen

Graag op voorhand bericht aan Raf, als je komt.

Donderdag 16 november om 20 u

Bewegingsvergadering in CC Moretus

Open vergadering: dus iedereen welkom!

Zaterdag 18 november om 9 u

Natuurbeheer in de Tarzanboskes

Leiding en catering: Danny Jonckheere - 0478 33 24 27

jonckheeredesmedt@gmail.com

Vandaag gaan we nogmaals de boomgaard en rond de blokhut maaien. En we gaan een stukje van het wandelpad verhogen met een knuppelpad.

Praktisch:

Afspraak om 9 u aan de blokhut. Einde om 13 u.

Dus groot en klein steeds welkom om een handje te komen helpen. Voor ieder voorzien we een lekkere koffiekoek en een bakje koffie of thee.

Geef een seintje aan Danny voor de catering

Zaterdag 25 november om 9 u

Dag van de Natuur

Natuurwerkdag in de Hobokense Polder

Info natuurwerkdag: Wim Mertens – 0499 58 99 16 – wim.a.mertens@gmail.com

Inschrijven: picknick met warme soep: Ria Thys – ria.thys@telenet.be - 0476 33 79 36

Op 25 november organiseert Natuurpunt de "Dag van de Natuur". De natuurvereniging nodigt iedereen uit om te komen meewerken in de gezonde buitenlucht. Een uitgelezen kans voor iedereen om zich fysiek uit te leven, kennis te maken met de praktijk van natuurbeheer, te genieten van stukjes natuur waar je tijdens een wandeling niet komt en kennis te maken met andere vrijwilligers en mensen uit de buurt.

Ook in de Hobokense Polder kan iedereen de handen uit de mouwen steken. Wij organiseren op zaterdag 25 november een grote werkdag. De ontwikkeling van een mooi en divers natuurgebied vergt veel plag-, maai-,

snoei-, knot- en ander werk. Er is werk voor iedereen van klein tot groot, van frêle tot robuust.

Praktisch:

Afspraak om 9 u aan de ingang van de Hobokense Polder (schuin tegenover station Hoboken Polder).

Op de Schroei- velden zal ook de lunch genuttigd worden.

Meebrengen: warme kledij, stevig en waterdicht schoeisel.

Nieuwe vlonderpad in de Tarzanboskes
Foto: Danny Jonckheere

Foto: Dirk Vandorpe

Wij zorgen voor GRATIS eten en drinken. **Geef even een seintje aan Ria als je komt, dan weten wij hoeveel er moet worden voorzien.** Einde is voorzien rond 16 u.

Zondag 3 december om 10 u

Zwerfvuilactie in de Hobokense Polder

Leiding: Luk Smets - 0477 66 94 32 – luk.smets@telenet.be

Onze driemaandelijke zwerfvuilactie blijft heel nuttig én nodig om ons natuurgebied zwerfvuilvrij te maken.

We hebben wel onze Goudklompjes en verschillende ijverige wandelaars die geregeld zwerfvuil ruimen, maar we ervaren – jammer genoeg – dat het geen kwaad kan om 1 x per kwartaal een extra opruimactie te doen in en rond de Hobokense Polder.

Praktisch:

Afspraak om 10 u achteraan op de parking van United Caps, Schroeilaan 15. Wij zorgen voor vuilzakken en grijpstokken.

Meebrengen: werkhandschoenen, gesloten schoeisel (of laarzen)

Einde voorzien omstreeks 12 u

Graag op voorhand melden aan Luk, als je komt.

*Zwerfvuil ruimen aan de Schelde
Foto: Tom De Dobbelaer*

Zondag 10 december om 9.30 u

Natuurbeheer in de Blikvelden

Leiding: Raf Van der Veken – vrijwilligers@hobokensepolder.be

Een korte greep uit de uit te voeren werken: zwerfvuil rapen, het wandelpad onderhouden, takkenwallen maken, ...

Praktisch:

Afspraak om 9.30 u aan einde van de Frieslandstraat door de poort van de Blikfabriek, aan het gele poortje. Einde is voorzien omstreeks 13 u.

Te voorzien: werkkledij die tegen een stootje kan, stevig schoeisel, handschoenen

Graag op voorhand bericht aan Raf, als je komt.

Foto: Luk Smets

Zaterdag 16 december om 9 u

Natuurbeheer in de Hobokense Polder

Leiding: Wim Mertens – 0499 58 99 16 – wim.a.mertens@gmail.com

Wil je in de natuur samen met anderen de handen uit de mouwen steken en daarmee zorgen voor een gezonde leefomgeving? Kom dan bij de weekendvrijwilligersploeg van de Hobokense Polder.

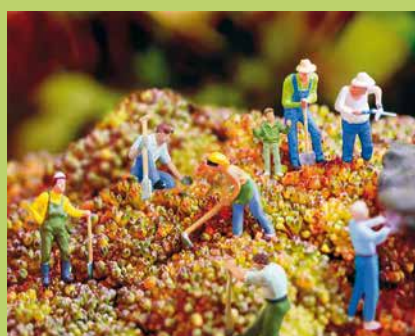
Praktisch:

Afspraak om 9 u aan de containers achter United Caps, Schroeilaan Hoboken. Geef een seintje aan Wim dat je komt. Einde omstreeks 13 u.

Donderdag 21 december om 20 u

Bestuursvergadering in CC Moretus

Open vergadering: dus iedereen welkom!

DAG van de NATUUR

Kleine daad, groot resultaat.

Zaterdag 25 november
Grote natuurwerkdag in de Hobokense Polder

Welkom van 9 u tot 16 u

**Alle info op naaststaande
bladzijde**

Zondag 22 oktober

Geleide wandelingen in de Hobokense Polder met brunch ten voordele van 11.11.11

De opbrengst hiervan gaat naar
11 11 11

- Speciaal voor de kinderen:
Een leuke doe-activiteit tijdens de brunchuren.

Bijdrage:

Volwassenen: 16 euro (2 gezond belegde broodjes, fruit, koffie of thee en een koekje)

Kinderen tot 12 jaar: 8 euro (1 gezond belegd broodje, fruit, fruitsap en een koekje) en deelname aan een knutselmoment.

Kinderen tot 3 jaar gratis

We voorzien ook broodjes met vegetarisch beleg.

Inschrijven is noodzakelijk en kan tot 12 oktober op www.11polder.be

Foto's: Greta Fierens en Luk Smets

Wie vorig jaar genoot van de boeiende wandeling en de heerlijke brunch in het zonnetje, komt dit jaar zeker terug.

Onze natuurgidsen zorgen voor een wandeling die aansluit bij het campagnethema van 11 11 11, nl klimaat-rechtvaardigheid.

Van de brunch kan je genieten na een ochtendwandeling of voor de namiddagwandeling.

Met deze activiteit steunt Natuurpunt Hobokense Polder de campagne van 11.11.11. Zij vragen aandacht voor de gevolgen van de klimaatcrisis over de hele wereld. In landen met een laag inkomen is de klimaatverandering al langer voelbaar. Daarom werkt 11.11.11 samen met internationale partners aan concrete initiatieven voor meer klimaatrechtvaardigheid.

Je kan dus mee investeren in een betere wereld én genieten van een boeiende wandeling en een lekkere brunch.

Praktisch:

Afspraak op de parking van United Caps

- De gegidste ochtendwandeling vertrekt om 10 u.
Na de wandeling, rond 11.30 u, verwennen we de deelnemers met een brunch.
- De gegidste namiddagwandeling vertrekt om 14 u.
Je kan komen brunchen vanaf 13 u.

Voorzie zeker degelijk wandelschoeisel!
De deelnemers aan een gegidste wandeling kunnen op het wandelparcours deelnemen aan een prettige quiz, waaraan leuke prijzen verbonden zijn.

- Tussen 10 u en 16 u:
Natuurcafé met lekkere bieren en sappen.
Kans om Hobokens Wildpakketten aan te schaffen!
Net als vorig jaar is er ook een proefstand met 70 whiskysmaken, verzorgd door Mac Swa.

Wat gebeurt er in de Polder

Stuw op Grote Leigracht hersteld

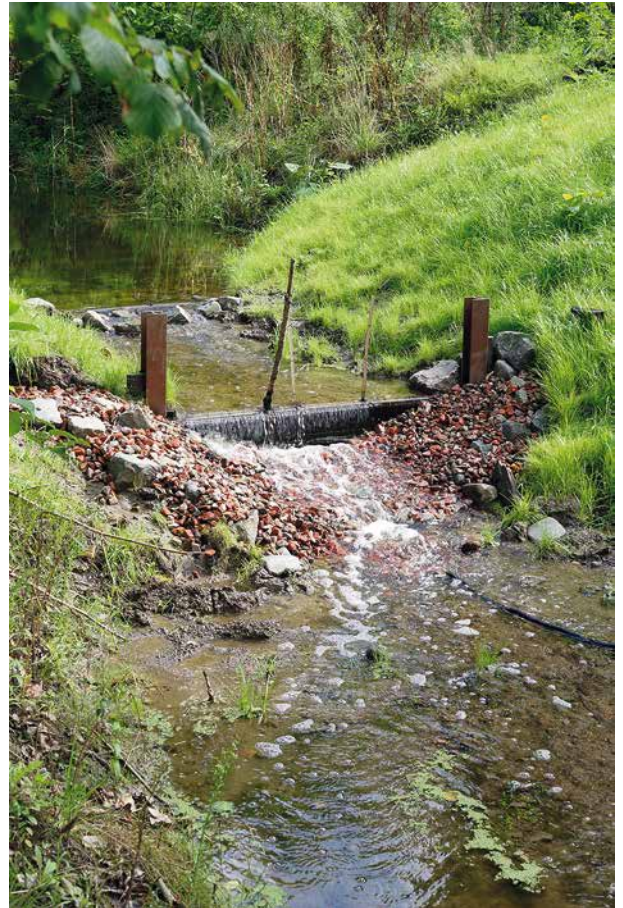
Tekst: Wim Mertens - Foto: Marc Adriaenssens

We zouden het door de Belgische zomer van 2023 bijna vergeten, maar de Hobokense Polder kreunde de voorbije jaren onder de droogte.

Als beheerder trachten we zoveel mogelijk water in het natuurgebied te houden. Bij de voorbereidende besprekingen over de sanering van de Grote Leigracht bedongen we dat de waterpeilen na de sanering minstens even hoog ingesteld moesten worden als voordien en zo mogelijk iets hoger. DEME, de aannemer die de sanering van de gracht uitvoerde, bouwde na de afwerking van de gracht op drie plaatsen stuwen. Eén staat er ter hoogte van het kruispunt Benzineweg - Naftaweg, een andere ter hoogte van de Krugerbrug en de laatste aan de Scheldelei, net voor de Leigracht de riool inloopt. In eerste instantie onderschatte de aannemer de kracht van stromend water. De stroming na periodes van hevige neerslag veroorzaakte erosie waardoor het water onder en langs de stuwen liep. Het gewenste waterpeil kon hierdoor niet aangehouden worden. Aan de Krugerbrug werd nadien een veel robuustere constructie gebouwd met twee grote buizen. Ter hoogte van de Scheldelei had DEME de oever en bedding rondom de houten stuw voor de winter één keer hersteld. De hevige neerslag

op het eind van de winter veroorzaakte helaas weer erosie. In de lente stroomde het water weer onder en langs de stuw en zakte het peil. Omdat dit een tijdelijke constructie is, Aquafin zou bij de aanleg van de regenwatergracht een degelijke stuw bouwen, zijn grote constructiewerken hier niet zinvol. Maar omdat de aanleg van de regenwatergracht nog wel even kan duren, drong Natuurpunt aan op een tijdelijke herstelling. Een deel deden we zelf, een deel werd uitgevoerd door DEME.

In eerste instantie hebben we alle bressen opgevuld met zandzakken. Deme heeft deze nadien afgedekt met klei. Wij zaaiden gras op deze kale kleibodem om hem erosiebestendiger te maken. Na de zware regenbuien in augustus erodeerde de stroomafwaartse zijde van de stuw opnieuw. Om verdere schade te vermijden hebben we de bedding en oever hier nu verstevigd met kas-eien (recuperatie van de afgebroken

Naftaweg) en steenslag. Hopelijk houdt dit nu stand.

We hoeven nu ook niet meer jaloers te zijn op Kruibeke, we hebben in Hoboken een eigen waterval(letje).

Deze handelaars ondersteunen Natuurpunt Hobokense Polder

Hartelijk dank aan onderstaande handelaars en bedrijven voor de financiële ondersteuning die we van hen krijgen voor de verdere ontwikkeling van ons natuurgebied

Aan Tafel bvba Fried Denayer	Pierre Van den Eedenstraat 47	2660	Hoboken	03 828 53 28
Beenhouwerij Van der Keere	Kapelstraat 39	2660	Hoboken	03 827 53 01
Blauwe Hond NV	Boombekelaan 1/B	2660	Hoboken	03 260 90 70
Brood & Banket bij Marc & Evi Helsen	Krekelstraat 83	2660	Hoboken	03 827 47 04
Broodjeszaak Bagatelle	Steynstraat 36	2660	Hoboken	03 825 47 44
Machineland Eyckerman	Kapelsesteenweg 127	2180	Ekeren	03 646 22 88
Rajo nv, machines voor groenzorg	Zonneke 6	9220	Hamme	052 49 73 12
Tuinaanleg Huylebroeck	Jules Pauwelstraat 50/52	2660	Hoboken	03 830 44 90
United Caps, plastieken dopjes	Schroeilaan 15	2660	Hoboken	03 830 40 00
Uurwerken, juwelen & optiek Annik De Mey	Kioskplaats 81	2660	Hoboken	03 830 21 12
Verzekeringen en beleggingen Alert NV	Kioskplaats 62	2660	Hoboken	03 827 31 50

Goudklompjeswerking

Tekst: Peter Van Elsacker

Raster vlinderpad - Foto: Patrick Mannens

Duizendknoop, Japanse dan nog wel, gaat het daar weer over? Eentonig wordt dat. Inderdaad lezer, het kan niet anders, maar na weer eens een plek afgewerkt te hebben, is er toch weer die voldoening om die vrij te zien van die vegetatieve smeerlap. In juni pakten we de klassieke velden aan, waarbij we zoals steeds konden rekenen op schoolklasjes vanuit de buurt. De Puzzel stond paraat voor het Kompasveldje aan de United Caps, de Leerexpert van de A. Leyweg 10 was er dan weer voor het Zeggenveld (poort 1). Daar werd niet alleen Japanse duizendknoop uitgetrokken maar ook het maaisel bij elkaar gerakeld van de zijkanen van de wandelweg. De week daarvoor werden daar al paden gemaaid in de buurt van het Zeggenveld en hielp De Leerexpert van de A. Leyweg 14 om het maaisel bijeen te harken en op te laden om af te voeren. Dan begon de grote vakantie, tijd voor de kinderen om uit te blazen van het schooljaar. Nog een dikke dank-julliewel aan alle meisjes en jongens die de Goudklompjes in het afgelopen jaar hebben bijgestaan om de Polder te onderhouden. Wij krijgen regelmatig lof toegezwaaid van wandelaars voor het mooie werk en daar hebben jullie veel toe bijgedragen.

De Goudklompjes nemen geen collectieve vakantie, elke woensdag staan ze er weer met de thuisblijvers. Een enkele keer moesten ze verstek laten gaan. Het regende al enkele dagen

zo hard, dat het onmogelijk was om te werken, alles lag er kletsnat bij en hoog gras en kruiden maaien is dan ondoenbaar. De andere dagen was het werken, blijgezind en goedgemutst. De hoofdmoot van het werk was uiteraard maaien. Door de regen, dus veel water in de grond, en de warmte hebben alle planten een flinke groei gekend. Maaien is noodzakelijk om het mooie uitzicht van de Polder met een gevarieerde vegetatie te behouden. De wandelpaden moeten natuurlijk ook breed genoeg open blijven. We maaiden de boord aan de achterkant van de United Caps, dat was vooral

duizendknoop. We maaiden de zijkanen van wandelpaden in het populierenbos, het AS-Adventurepad in het Polderbos, het pad langs de jachthaven en aan de picknickwei en het nabijgelegen rietveld. In een stuk van de picknickwei werden de braamstruiken aan de rand weggemaaid, want die overgroeiden het grasveld. Langs een deel van de Scheldedijkwegel (de kas-seiweg op de dijk) en het pad naast de Scheldelei werden overhangende takken die hinderden, gesnoeid. Op verschillende plaatsen werden de paden vrijgemaakt van omgevallen bomen of struiken die de doorgang belemmerden of een gevaar betekenden voor de wandelaar. Een omgevallen boom kan ook goed van pas komen. Zo lag er een aan de Vierkante put waar we het Salamanderpad en een stuk van het Siblovelde maaiden. Hij versperde het pad, dus hij moest weg. De stam werd verzaagd in grote stukken die we dan gebruikten om het bosklasje naast de Vierkante put te herstellen. Dat was verloederd door het verrotten van de stronken die als tafeltje of stoel dienden. De resten werden uit de grond gehaald en vervangen door de nieuwe stronken. Ziedaar, er is terug een bosklasje beschikbaar.

Het vernieuwde "bosklasje" - Foto: Peter Van Elsacker

Maaien op de picknickwei - Foto: Rita T'Jolijn

die alle gegalvaniseerde spandraden hadden gebroken, een klein kunstje voor die zwaargewichten. Het was voor de ploeg weer een hele klus om dit over een grote lengte te herstellen. Hopelijk blijven ze nu wel binnen (de runderen bedoel ik).

Als afsluiter een belangwekkend sportbericht: we hebben een beroemde kampioen bij de Goudklompjes. Jeremy Lenaerts deed mee met de Special Olympics in Berlin in juni. Hij en zijn vader vormden een unified zeilteam en wonnen zilver. Het was te volgen in het VTM-programma 'Alles voor de Spelen' en in Humo stond een uitgebreid interview. Proficiat Jeremy, we zijn fier op jou!

De ploeg die het raster onderhoudt, wist ook wat te doen. Het is rap gezegd, maar al die herstellingen vragen veel inspanningen. Daarbij komen dan nog grotere karweien. Een ervan was de uitbreiding van het raster aan het vlonderpad. Niettegenstaande dat daar delen werden uitgegraven om Japanse duizendknoop met wortel en al te elimineren, bleef die terugkomen. Daarom het idee om de prikkeldraad wat op te schuiven zodat de strook tussen de oorspronkelijk omheining en het vlonderpad nu in het raster komt te liggen. Zo kunnen de Gallo-wayrunderen dat afvreten en hebben wij daar geen werk meer aan, en is het probleem toch al deels opgelost. Klinkt simpel, maar de werkomstandigheden waren niet gemakkelijk: nattigheid en stenen in de grond maakten het lastig om nieuwe palen in de grond te krijgen. Er werden nog wat bijkomende herstellingen in de buurt gedaan en het raster is weer een stukje groter en beter. Maar of de runderen dat ook vinden, dat is nog de vraag. Op een dag was de halve kudde op stap, zo'n elftal beesten wandelden rustig rond tussen het Rallegat en het vlonderpad. Ze waren uitgebroken door de afrastering die door het Rallegat loopt, men kan die zien vanuit de kijkwand Dodaars nabij de Scheldelei. Daar is geen prikkeldraad gebruikt om te voorkomen dat watervogels zich zouden kwetsen. Dus ook geen runderen

Kampioen Jeremy Lenaerts met Luc Dielen

**Zomerhap
de Hoboken
2 september**

opening in ense Polder ber 2023

Foto's: Luk Smets, Marc Adriaenssens,
Ria Thys, Walter Decoene

Expeditie Natuurpunt 2023

Tekst: Denis Liesenborghs - Foto's: Natuurpunt nationaal en Nick Verbesselt

Als team Hobokens Wild hebben wij voor het derde jaar op rij meegedaan aan Expeditie Natuurpunt en dit ten voordele van de Hobokense Polder. Ons team bestond dit jaar uit Denis, Raf, Roel en Steve en onze coaches Calle en Koen.

Vrijdag 23 juni was het eindelijk zover... We mochten vertrekken op expe-

ditie waar we meer dan een half jaar activiteiten voor georganiseerd hadden. We waren vrijdagavond meer dan welkom om te kamperen op de terreinen van ontmoetingscentrum Grote Netewoud. In de prachtig gerestaureerde watermolen konden we eerst nog een lokaal biertje drinken, om daarna op een idyllische plek onze tenten op te zetten. Aan de vijver hadden we een prachtig uitzicht.

Na het opzetten van onze tenten zijn we de plaatselijke horeca van Meer-

hout nog wat gaan verkennen, om de avond af te sluiten op onze steiger aan onze geïmproviseerde camping.

Zaterdag vertrokken we vanuit het Grote Netewoud richting Zolder. De eerste meters waren al spectaculair via de stapstenen over de vijver en het Totterpad van het bezoekerscentrum. Na wat landelijke wegeltjes kwamen we aan het volgende natuurgebied: De Rammelaars. In dit laaggelegen moerassig gebied vind je broekbossen, bloemrijke graslanden, houtkanten, beken en vijvers.

Daarna trokken we via Ham naar Beringen. Gelukkig gingen we dit jaar rond de Grote Mijnterril van Beringen en niet, zoals vorig jaar, over de mijnterril. Na 35 km stevig stappen in de hitte kwamen we dan aan op onze volgende natuurcamping in Zolder. Daar hadden onze coaches onze tenten reeds opgezet en konden we ons verfrissen. De lokale Natuurpuntafdeling voorzag ons ook van een lekkere vegetarische spaghetti en er was een bar. Zodoende konden we ook onze binnenkant afkoelen met bier en/of frisdranken.

Dag 2 vertrokken we vanuit Zolder richting Diepenbeek. Na enkele kilometers moesten we even improviseren, zowel de kaart als de digitale route waren op een bepaald punt onduidelijk. We hebben dan zelf maar

een brug gemaakt met dode takken en boompjes om daarna wel beloond te worden met mooie uitzichten. We vermoeden zelfs dat we een kraanvogel hebben kunnen spotten. Deze zat weliswaar heel ver aan de andere kant van de vijver. Nu wandelden we in natuurgebied Wijvenheide, een gebied dat vooral bestaat uit vijvers, en gingen we via de Wijers (Limburgs dialect voor vijvers) naar Domein Kiewit om daar even op rust te kunnen komen tijdens een middagpauze. Aangezien het zondag nog warmer was dan de dag ervoor was deze pauze meer dan welkom.

Via "Fietsen door het water" aan Provinciaal Domein Bokrijk kwamen we in een ander natuurgebied: De Maten, één van de oudste natuurgebieden van Vlaanderen. Je kan er wandelen tussen heide en langs vijvers. Het einde was bijna in zicht, maar de hitte en de vele kilometers begonnen bij sommigen toch hun tol te eisen. De laatste

kilometers gingen dan ook aan een iets trager tempo, maar aan opgeven werd niet gedacht. We waren als team aan de uitdaging begonnen en zouden het ook als team afmaken. Onze coaches kwamen ons tegemoet om zo de laatste kilometers samen af te leggen. Aan de aankomstmeete werden we met veel gejuich onthaald door de andere teams die reeds waren aangekomen. Tevens waren Swa, Luk en Ria van Natuurpunt Hobokense Polder aanwezig om ons te verwelkomen. We konden op adem komen met een fris voetenbadje en een lekker ijsje. Daarna was het genieten, frietjes eten en nakaarten over de prestaties die we voor het derde jaar op rij volbracht hadden. Het was kortom weer een geweldige editie. Editie 2024 lonkt!

Team Hobokens Wild

Afscheid van Bert Mertens

Bert Mertens, de oudere broer van onze conservator Wim, is zaterdag 17 juni 2023 op zijn 60ste verjaardag plots overleden.

Bert heeft jarenlang bijgedragen aan de Werkgroep Hobokense Polder. In 1990 publiceerden wij zijn "Vogels van de Hobokense Polder". Hij schreef het eerste beheerplan voor de Hobokense Polder, waardoor het natuurgebied in 1997 erkend kon worden als natuurreserveaat.

Hij was dan ook de eerste conservator van de Hobokense Polder, een taak die Wim na de fusie met Natuurpunt overnam van Bert, vanwege diens gewijzigde werksituatie.

Bert heeft het pionierswerk inzake broedvogelkarteringen in de Hobokense Polder in de jaren negentig en begin tweeduizend verder gezet. Daarna legde hij zich jarenlang toe op zoogdierenonderzoek met behulp van wildcamera's. Bert verzamelde zo heel wat informatie en wist die zowel wetenschappelijk te verwerken en als laagdrempelig over te brengen. Getuige daarvan is de jarenlange reeks artikelen in Polderblad over zoogdie-

Bert bij vleermuizenwandeling in Middelheim - Foto: Luk Smets

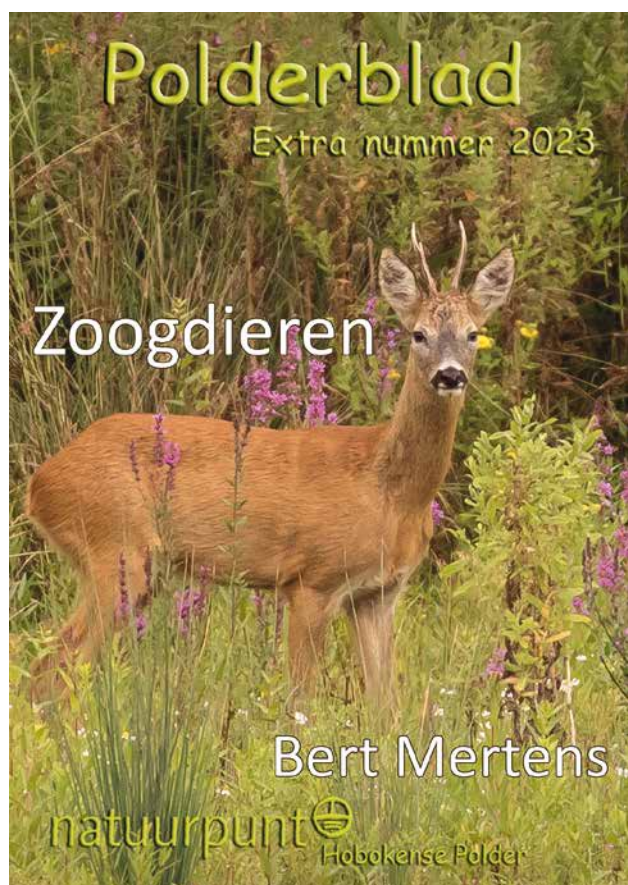
ren in België/Europa. Twee weken voor zijn overlijden beloofde hij ons nog een afsluitend artikel te maken over vleermuizen, de enige zoogdiergroep die nog niet aan bod kwam.

Bert was ook een zeer gewaardeerde gids bij de vleermuizenwandelingen, die onze afdeling organiseerde in sa-

menwerking met het Middelheimpark in september 2019.

Helaas kwam veel te vroeg een einde. Wij wensen zijn familie veel sterkte en troost in deze moeilijke tijden.

Het bestuur van Natuurpunt Hobokense Polder

Als eerbetoon aan Bert heeft de redactie van Polderblad al zijn zoogdierartikels gebundeld in een speciale uitgave. Dit nummer is 80 blzn dik en wordt aangeboden tegen de kostprijs van 9 €.

Verzendingskosten: 3,50 €

Bestellen door overschrijving op rekening BE81 5230 8065 0424 van Natuurpunt Hobokense Polder vzw met vermelding "Zoogdieren": 9 € indien u afhaalt in Hoboken of 12,50 € met verzending aan uw adres.

We vernemen ook het overlijden van twee andere pioniers die op de een of andere manier betrokken waren bij het behoud van de Hobokense Polder.

Ludo Meesters overleed in het voorjaar van 2019 en **Jan D'Hondt** in februari 2022.

Oud-voorzitter Paul Pals schetst een beeld van wat beide mannen betekend hebben voor ons natuurgebied.

U kan dat nalezen op onze website hobokensepolder.be/lidmaatschap/inmemoriam

Dank aan Paul Pals voor zijn bijdrage.

Vogelwaarnemingen – Regio Zuid Antwerpen

mei - juni - juli 2023

Luc Van Schoor

Als Vogelwerkgroep Ardea betreuen we het plotse heengaan van Bert Mertens. Bert was sinds de beginjaren '80 een zeer gedreven vogelkenner en -onderzoeker. Tijdens trektellingen op onze telpost Hobokense Polder, waaraan hij - gewapend met zijn indrukwekkende 20 x 80 verrekijker - deelnam, ontpopte Bert zich steeds als een scherpziend en geduldig vogelwaarnemer.

Tijdens zijn laatste trektelling, op 7 november 2021, ontdekte hij nog langs de Scheldeoever een grote pieper, een zeldzame doortrekker in onze regio.

We zullen zijn minzame en vriendelijke aanwezigheid missen.

Tijdens deze driemaandelijke periode werden in het Ardea werkingsgebied 3679 vogelwaarnemingen ingevoerd. Onder de 351 waarnemers ging Pierre Blockx met 826 inputs nogmaals met de pluimen lopen. Op enige afstand volgden Danny Jonckheere met 220 wn. en Maarten Mortier met 208 waarnemingen.

Naast de tegenvallende lentetrekellingen op de trektelpost Hobokense Polder met slechts 12,5 teluren, de kortste sinds de start in 2010, ging de aandacht en tijd van enkele vogelwaarnemers vooral naar het uitgebreid broedvogelonderzoek in hetzelfde natuurgebied. Op de Vogelwerkgroep Ardea-website kan je dagelijks ingevoerde vogelwaarnemingen bekijken via 'waarnemingen in ons werkingsgebied'. Voer je eigen waarnemingen ook in, ze kunnen belangrijk zijn, en wie weet ... misschien ook voor opname in een volgend vogelverslag

Soortenbespreking

Er werden gedurende deze periode waarnemingen van 120 vogelsoorten ingevoerd, met als meest opmerkelijke zwarte ooievaar, slangenarend, rode wouw, bijeneter en raaf.

Voor dit verslag selecteerde ik volgende 32 soorten.

Bijeneter - Foto: Guy Borremans

Tijdens de 2de helft van juli foeraagden regelmatig 1 tot 2 **kleine zilverreigers** op het Broekskot in de Hobokense Polder (MM) en 2 **grote zilverreigers** op 28 juli (MM).

Dezelfde dag trok tijdens de massale uittocht van **gierzwaluwen**, een **zwarte ooievaar** NO over Hoboken (JDB).

Een doortrekkende **ooievaar** ging op 6 mei rusten op een grafsteen in het Schoonselhof/Antwerpen (NS),

4 **lepelaars** vlogen op 11 juli langs de Schelde bij de veerdienst Hoboken-Kruibeke. (BVD).

Als late wintergast vloog een man **grote zaagbek** op 6 mei over Edegem (WVA).

Gedurende deze periode werden waarnemingen van 44 **wespendieven** ingevoerd. Mogelijke of waarschijnlijke broedgevallen situeerden zich in Domein Moretus e.o. Hove/Boechout, in de Hobokense Polder en Hof van Hemiksem e.o. (WVA, PH, SJ, JMe, VTo, JDu, MM, OV, JCe, DJ, LV, JPi),

Een tweede kalenderjaar **slangenarend** vloog op 16 juli zuidwaarts over de Hobokense Polder (MM). Het was de derde waarneming van deze prachtige roofvogel in onze regio (MM).

Er waren in totaal 4 **haviken** gespot: 2 ex over de E19 te Edegem op 16 mei (OV) - 1 ex over Hof van Hemiksem op 30 mei (PH) - 1 juv over HP op 28 juli (MM).

Er waren dit jaar 5 geslaagde broedgevallen van **torenvalk**, in door vwg Ardea geplaatste nestkasten: Wilrijk 1 x 5 jongen, Edegem 1 x 5 en 1 x 6 jongen, Kontich 2 x 6 jongen (ES)

Geslaagde broedgevallen van **slechtvalk** in nestkasten werden dit jaar vastgesteld op de Christus Koningkerk, Kiel/Antwerpen met 3 juvenielen, op de schouw van Agfa-Gevaert met 4 juv., en op de schouw van Umicore Hoboken met 2 juv. (MM)

Als pionierssoort van kale zandterreinen was het voorspelbaar dat **kleine plevier**, na een topjaar in 2022 met 5 broedgevallen op Blue Gate/Antwerpen, als gevolg van de toenemende begroeiing en door nieuwe grond- en bouwwerken terugviel tot waarschijnlijk 2 broedparen (DJ, JMe, LVS).

Een groepje van 11 **regenwulpen** vloog over Hove op 22 juli (JCe).

3 **zwarte sterns** vlogen over de Schelde langs de Hobokense Polder op 5 juni (DJH).

Raaf - Foto: Maarten Mortier

Kent de **ransuil** een toename als schaarse broedvogel in onze regio? Dat zal de toekomst mogelijk uitwijzen. Deze lente/zomer werden alvast 3 tot 4 roepende jonge vogels gehoord en gezien in een klein bos, grenzend aan een agrarisch gebied, op de grens Kontich/Hove (WVO, IVD). Voorts werd op 14 juni een roepende vogel gehoord nabij Schans 16-Wilrijk (MVR) en tenslotte ook een adulte vogel op 6 aug. in het Middelheimpark Noord Antwerpen (GB0).

Van de andere uilensoorten in onze regio noteerden we volgende broedresultaten in door vwg Ardea geplaatste nestkasten:

kerkuil: Aartselaar, 1 broedgeval met 3 pulli (ES), Edegem, 1 broedsel met 4 pulli (ES) Wilrijk, 1 broedgeval met 6 pulli (ES)

steenuil: Aartselaar, 1 broedgeval met 4 pulli (ES), Edegem, 3 broedsels met respectievelijk 3, 5 en 4 pulli (ES) Wilrijk, geen broedgeval in nestkast, maar wel 2 waarschijnlijke broedgevallen in natuurlijke boomholten (ES)

Zekere of mogelijke broedgevallen van **ijsvogel** werden gesignaleerd in volgende gebieden:

Fort 5/Edegem, (WVA, OF, AX, PB, STH, SB, MJe)

Fort 6 Wilrijk (SB)

Fort 7/Schoonselhof -Wilrijk (NS, WJo, WVS, JVB, KEN, KM, JC)

Fort 8 Hoboken (JB)

Hobokense Polder/Hoboken (DJ, GB, JMe, MM, LVS, PLe),

UA Campus Drie Eiken/Wilrijk (WB,

FDM)

Groen Neerland/Wilrijk (JVV)

Hof ter Beke - Wilrijk (DJ)

Een **bijeneter** vloog roepend over de Koornbloemwijk/Wilrijk op 20 mei (LVS). Dit is de tweede waarneming van deze zuiderse soort in onze regio – 1e wn. betrof 2 ex. vogels roepend over Edegem (WVA) op 27 mei 2017 aan de Groenenhoek/Wilrijk/Aartselaar.

Na een periode zonder ingevoerde waarnemingen kwam **middelste bonte specht** terug in het vizier in Middelheimpark/N-Antwerpen op 27 mei (WL), in domein Witte hoeve/Aartselaar op 17 juni (WDW) en in Park Weynincx/Hove, eveneens op 17 juni (LVS). Op 11 juni werd een dode middelste bonte specht aangetroffen in de Zwaantjeswijk/Hoboken (IV).

Kleine bonte specht werd pas vanaf half juni, na de broedperiode, waargenomen in Hobokense Polder op 18 juni en 8 juli (LVS, JMe) en in het Schoonselhof en Fort 7/Wilrijk op 11 juli (LVS).

Op 4 mei trokken in de avondschemering (20u50-21u10) in totaal 178 **boerenzwaluwen** oostwaarts over de wijk Portugezenhoek/Hoboken (JDB). Met de stop van het veebedrijf aan de Aartselaarstraat/Edegem en het einde van twee veeboerderijen aan de Groenenhoek/Wilrijk/Aartselaar, waar tevens verbouwingen plaatsvinden, zijn de belangrijkste broedplaatsen verdwenen. De toekomst van boeren-

zwaluw als broedvogel lijkt – zonder behoud van de laatste veeboerderijen – stilaan maar zeker einde verhaal te worden in onze regio. Helaas !

Zekere of mogelijke broedgevallen van **grote gele kwikstaart** werden vastgesteld op Fort 5/Edegem (WVA, JC, OF, GIL, PBa, MJe), op Hof ter Linden/Edegem (WVA, VTo, OF, LVS), in Fort 7 (NS), in UA Campus Drie Eiken (WLL) en mogelijk ook in park Kasteel Mee-renhof/Hoboken (Gilles), Cleydaelhof/Aartselaar (ES)

2 op doortrek pleisterende man **paapje** werden op 4 mei gespot in de Beekhoek/Lint/Hove (JCe).

Het enige waarschijnlijke broedgeval in de regio van **roodborsttapuit** werd in mei vastgesteld langs de Aartselaarstraat/Edegem (PBa).

Een adult wijfe **tapuit** foerageerde op 2 en 3 mei langs de Petroleumkaai/Hoboken (JMe), DJ, GB).

Op doortrek pleisterende en zingende **spotvogels** werden gehoord op 7 mei langs de spoorweg in Hove (JCe) en op 20 mei langs de rand van Fort 7/Moe-relei Wirijk (JB).

Een zingende man **bonte vliegenvanger** werd op 4 en 9 mei gespot in het Uilenbos/Hove (BMo, JCe).

Een vermoedelijk ongepaard mannetje **wielewaal** werd gehoord en gezien in de Hobokense Polder op 31 mei en 2 juni (DJ) en op 23 juni (MVR).

Een **raaf** vloog roepend over de Koornbloemwijk/Wilrijk op 4 juni (LVS).

Slangenarend - Foto: Maarten Mortier

Vanaf 4 juni werden tot eind juli in totaal 71 overvliegende **kruisbekken** gezien en gehoord over Edegem en Hove, met als grootste groep 21 ex op 18 juni over Edegem (WVA, JCe, KM).

Telkens één overvliegende **appelvink** werd gehoord en/of gezien op 6 en 21 mei en op 22 juni in Edegem (WVA) en een zittende vogel op 7 juni in Hove (JCe).

Exoten

Een ontsnapte **grasparkiet** vloog op 8 juli over de Aartselaarstraat/Edegem (WVA) en een **valkparkiet** pleisterde op 13 juli op Blue Gate/Hoboken (MDH).

Zwarte ooievaar - Foto: Maarten Mortier

Waarnemers

AX Axelds
BMo Bart Moons
BVD Benoit Van Damme
DJ Danny Jonckheere
DJH Dirk Jan Huisman
ES Eddie Schild
FM Florian Michiels
GB Guy Borremans
GBo Geert Bollen
GIL Gilles
IVd Isabelle Van der Auwera
IV Ivan
JB Jozef Bafort
JC Johan Claessens
JCe Jan Celis

JDB Jan De Bie
JDu Julien Dua
JMe J. Meuris
JPi Joachim Pintens
JVB Jan Van den Bussche
JVV John Van de Voorde
KEN Ken
KM Koen Maes
LV Laurens Verbeeck
LVS Luc Van Schoor
MDH Mathias D'Haen
MHo Marc Hofman
MJe Marc Jeurissen
MM Maarten Mortier
MVR Marc Van Ruymbeke
NS Niels Schild

OF Olivier Fuchs
OV Olivier Vercauteren
PBa Philip Barbaix
PH Peter Hofman
PLe Pieter Leblans
SB Stijn Baeten
SJ STUART Jervis
STH Steven Hosteyn
VTo Victor Torres
WDB Wim De Belder
WDW Walter De Weger
WJo Wim Jouret
WL William Leloup
WVA Wouter Van Assche
WVO Wim Van Opstal
WVS Walter Van Spaendonk

Festival van de Verbinding! Blikfabriek - 3 september 2023

Het Festival van Verbinding is een jaarlijks terugkerend event waarbij zichtbaarheid wordt gegeven aan warme initiatieven en verenigingen, die werken vanuit hun hart, gedreven worden door maatschappelijke verantwoordelijkheid en die voor verbinding zorgen met jezelf, met anderen en met de omgeving.

Ook Natuurpunt was aanwezig om het belang van verbinding met de natuur aan te tonen.

We stelden een info- en ledenwervingsstand op, groot en klein kon deelnemen aan ons natuurspel en om het uur gidsen onze mensen een korte wandeling in de Blikvelden.

Foto: Ria Thys

Ardea aan het woord ...

De broedperiode zit er weer op, de trek is volop bezig of voor sommige vogels al achter de rug.

Positieve en negatieve berichten blijven voorbij komen. In ons vorig nummer konden jullie reeds lezen dat de vogelgriep stevig heeft huisgehouden onder de kokmeeuwen en slechtvalken.

Nochtans hebben we in Antwerpen de beste broedsels van slechtvalk tot nu toe en hebben we in onze regio nog geen geval van vogelgriep vastgesteld, gelukkig maar.

Via de stad Antwerpen konden we subsidies verkrijgen voor beschermingsprojecten en activiteiten die we reeds organiseerden. Het dossier dat we moesten indienen was niet min, maar niettegenstaande konden we ofwel 1200 ofwel 2400 euro verkrijgen. Ik moet jullie niet vertellen dat dit een bom geld is voor een vogelwerkgroep zoals wij, die normaal met een 500 euro subsidie/ jaar moeten trachten toe te komen. Als we een aanvraag binnen krijgen om bepaalde gebieden te tellen, kunnen we hier nog een bedrag bovenop krijgen. Dit doen we enkel met vrijwilligers en waarvoor we heel wat werk moeten verzetten. De subsidie van de stad is dan ook voor onze vogelwerkgroep een zeer mooi

Kerkuil - Foto: Guy Borremans

extra dat we konden verkrijgen. Door het voortreffelijk voorbereiden van dit dossier door Niels Schild hebben we het maximum van 2400 euro op de rekening van Ardea kunnen bekomen. Deze bedragen komen enkel de vogels ten goede bij beschermingsprojecten of gebruiken we als educatie als we op een evenement staan. We hebben zopas ook een aankoop gedaan van veiligheidsmateriaal dat reeds enkele jaren op de planning stond, maar veel centen kost. Toch is onze veiligheid zeer belangrijk als we de vogels gaan controleren en met deze extra centen hebben we deze aankoop dus ook kunnen doen.

We hadden Begijn Le Bleu op bezoek met het radioprogramma Vroege Vogels. Zij kwamen een kijkje nemen in Antwerpen, onder andere in Fort 7 waar de natuur, maar ook het monument aan bod kwamen. Niet te vergeten kwamen ook de vogels aan bod. U kan de 4 afleveringen over Antwerpen (waaronder ook de Wolvenberg) beluisteren op volgende link <https://www.bnnvara.nl/vroegevogels/tags/begijn-le-bleu>

Mei, juni en een stukje juli was het goed weer en dus zeer goed voor de roofvogels die genoeg voedsel vonden voor hun 5 à 6 jongen wat voortreffelijk is. Ondanks de lage bezettingsgraad van de kasten hebben zich spijtig genoeg ook 2 territoriumtaferelen afgespeeld bij de kerkuil. Zo

verdedigde een koppel kerkuil hun territorium en viel een andere kast binnen waar de jongen geen schijn van kans maakten tijdens dit gevecht. Zeer spijtig voorval, maar zo zit de natuur nu eenmaal in elkaar.

Voor een andere kerkuilenkast hebben we het V.O.C. van Kapellen moeten inschakelen, daar we dachten dat de jongen te mager waren. Dit was net in de zeer natte periode en het nest telde 6 pulli's die gevoed moesten worden. Daar kerkuil jaagt op geluid en het die periode zeer lang en hard regende, kon de kerkuil nooit genoeg voedsel aandragen en de jongen waren reeds redelijk groot.

We hebben dan 1 jong ter observatie binnen gebracht bij het V.O.C., waar hij/zij meteen wat muizen toegestopt kreeg. Daags nadien kwam de dierenarts langs die toch een positieve beoordeling gaf.

Er waren geen parasieten aanwezig in de uitwerpselen en het viel gelukkig allemaal heel goed mee. We zijn de uil daags nadien terug gaan afhalen en hebben hem terug in de kast geplaatst. Een week nadien zijn ze allen kunnen uitvliegen. Eind goed, al goed.

Ondertussen hebben we een 2de halsbandparkietentelling gehouden in de zomer na de broedperiode.

We hebben vorig jaar ontdekt dat bij de voorjaarsstelling er reeds veel halsbandparkieten op de nest zitten, waardoor we er een heel aantal niet

kunnen tellen. Daarom telden we vorig jaar ook in de zomer en telden er 2400.

Dit jaar kwamen we op 2700 exemplaren en kunnen dus stellen dat er 300 meer zijn dan vorig jaar.

Maar we moeten opletten, want op een andere plaats in Ekeren is er ook een slaapplek van een 800-tal vogels en die waren 2 dagen na onze telling nergens meer te bespeuren. Een simultaantelling dringt zich dus op in de toekomst.

Kijk zeker in dit Polderblad voor onze komende activiteiten, al zijn het er dit keer niet zo veel.

We nemen met zeer veel spijt afscheid van Wim Stappers in de kern. Door familiale redenen kan hij zijn taken niet meer verder zetten. We danken Wim voor al zijn inzet. Hij deed het met hart en ziel voor Ardea.

Daar we in het verleden reeds een aantal zeer goede vrijwilligers kwijt raakten, zoeken we nog steeds mensen met een hart voor vogels. Dus indien je meer info wil, kom eens mee op een excursie en stel je even voor

aan de gids of begeleiding als je iets wil betekenen voor de vogels. Je kan ons ook steeds contacteren via onderstaande links.

Vogelwerkgroep Ardea info kan je raadplegen via

Website:

www.hobokensepolder.be/vwg-ardea/
of via www.zuidrand.be (ga naar

Ardea)

Facebook:

www.facebook.com/vwgArdea/

Blog: ardea.hobokensepolder.be

Vogelverslagen:

www.hobokensepolder.be/vwg-ardea/vogelwaarnemingen.html

Voor Vogelwerkgroep Ardea,
Schild Eddie

Halsbandparkiet - Foto: Walter De Weger

Te koop! Natuur.kalender 2024

De Natuurpunt kalender 2024 is een verzameling van 13 adembenemende natuurfoto's van de lens van bekende natuur- en landschapsfotografen.

Uitzicht: De kalender is overzichtelijk ingedeeld: 12 recto-verso bladen, 20 cm x 30 cm. Opeengevouwen staat bovenaan telkens een foto, de onderzijde bestaat uit de kalendergegevens en bevat voldoende schrijfruimtes. Alle dagen van de week beschikken over dezelfde ruimtes. Voorzien van weeknummervermelding, feestdagen en ophangoog.. De bladen zijn aan elkaar gehecht met een ringsysteem.

Voor 10 euro heb je een jaar lang elke maand een nieuwe mooie foto aan je muur.

Te bestellen door storting op rekening BE81 5230 8065 0424 van Natuurpunt Hobokense Polder vzw met vermelding Natuurkalender 2023.

Met de aankoop heb je niet alleen een steuntje voor het geheugen, maar je ondersteunt ook onze inzet voor behoud en onderhoud van de Hobokense natuurgebieden. En ... ook leuk als een Kerst- of Nieuwjaarscadeautje!

Nachtegalenpark: drie in één

Tekst: Ria Van Bastelaere - Foto's: Alain Leglay

Het Nachtegalenpark ligt ten zuiden van het Antwerpse stadscentrum. Het bestaat eigenlijk uit de drie vroegere kasteeldomeinen Vogelzang, Middelheim en Den Brandt. Oorspronkelijk waren deze domeinen in handen van welgestelde Antwerpse handelaars. In 1910 werd het hele gebied met een totale oppervlakte van 90 ha door het stadsbestuur aangekocht en opengesteld voor het publiek. Elk van de parken heeft zijn eigen unieke stijl. Samen vormen ze echter een prachtig en dichtbebost gebied aan de rand van de drukke stad. Het is niet alleen een oase voor de mens, maar ook voor heel wat natuur.

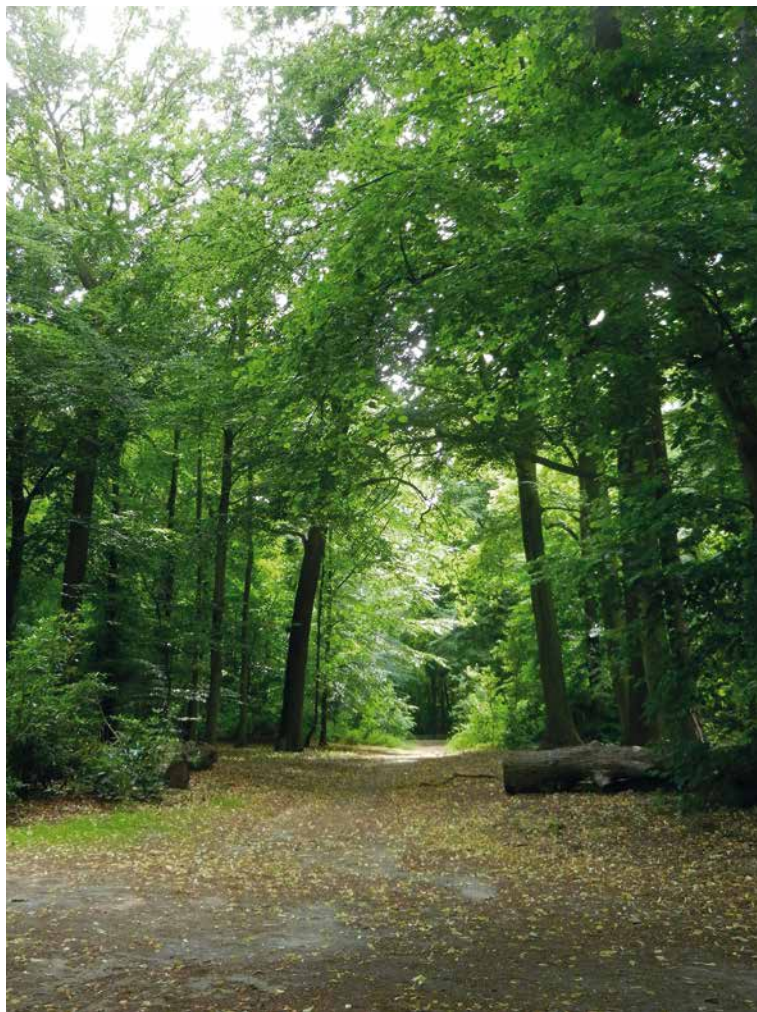
Den Brandt

In park Den Brandt ontdek je twee totaal verschillende stijlen. De tuin vóór het kasteel is aangelegd in Franse stijl, met de kenmerkende grindpaden en buxushagen. Achter het kasteel ligt een park in Engelse stijl, dat een romantische sfeer uitstraalt dankzij de prachtige architectuur en de brede

lanen. Ondanks het parkachtige karakter zijn er heel wat typische bossoorten te vinden, zoals bosanemoon, pinksterbloem, salomonszegel en dalkruid. De middelste bonte specht voelt zich hier ook thuis.

Middelheim

Het prachtige kasteel in Lodewijk XVI-stijl, omringd door een gracht, getuigt van de vroegere glorie. Het park is aangelegd in Engelse landschapsstijl en bezit nog mooie oude bomen.

Moerascypres

Op het grote grasplein achter het kasteel staan een aantal opmerkelijke exemplaren, o.a. een apenboom, een trompetboom en een moerascypres.

Sinds 1950 is Middelheim een openluchtmuseum voor moderne beeldhouwkunst, waar een groot aantal sculpturen en kunstinstallaties harmonieus samengaan met de natuurlijke omgeving.

Vogelzang

De huidige parkstructuur van Vogelzang

dateert uit omstreeks 1850, toen het park een grondige herinrichting onderging. Het kreeg een Engelse stijl, met afwisseling tussen grasvelden, schilderachtige vijverpartijen, grachten en bosgebieden.

Het wordt doorkruist door eiken- en beukendreven die dienen als wandelpromenades. Je vindt er ook enkele bijzondere bomen, zoals een mammoetboom, Oostenrijkse eik of een Aziatische berk.

Ter hoogte van de taverne Melkerij is er voor de kinderen een grote speeltuin en een dierenpark.

Wandelen

Hoewel er geen bewegwijzerde wandelingen zijn, biedt het centrale hoofdpad dat door het hele gebied loopt, gemakkelijk toegang tot alle delen van het park.

De verschillende vijvers vormen een belangrijk onderdeel van het landschap. Je kan er rond wandelen en genieten van het uitzicht op het water en de omringende natuur.

In Vogelzang en Middelheim kun je een 3 km lang loopparcours volgen (harde ondergrond en bosgrond).

Praktisch

Er zijn meerdere ingangen voor elk van de drie deelparken, zie het bijgevoegde plannetje.

Er is voldoende parkeergelegenheid voor fietsen en auto's.

Bus 17 stopt twee keer in de Eglantierlaan: dicht bij het kruispunt met de Beukenlaan (Dikke Mee) en ter hoogte van de Della Faillelaan.

Voor een bezoek aan het Middelheim-museum kijk je best op de website (<https://middelheimmuseum.be/nl/praktisch>) want de openingsuren zijn afhankelijk van het seizoen. De parken zijn 24 uur per dag en 7 dagen per week geopend en zijn rolstoeltoegankelijk.

Honden dienen aangelijnd te zijn.

Natuurpuntbier Hobokens Wild

Wild bier van Hoboken

Geniet van ons artisanaal gebrouwen bier en steun de prachtige natuur van de Hobokense Polder

Bestel nu uw bierpakket als origineel geschenk of gewoon ... lekker voor uzelf
Verkrijgbaar in 3 wilde biertypes:

fris en vol **Blond**
(6,5% Alc.)

kruidige **Tripel**
(8,0% Alc.)

warm winters **Amber**
(9,2% Alc.)

per soort of mix
in pakket van 6 of 12

Bestel nu via onze webshop: www.hobokensepolder.be/shop

Natuurpunt
Hobokense Polder

Afhaalpunt in Hoboken

Meer info: hobokenswild@hobokensepolder.be

Hobokens Wild wordt geschonken
in CC Moretus, de Novonov en
Klimzaal Blok.

Het bier kan besteld worden via
onze eigen webshop, maar kan
ook aangekocht worden bij Talent in
de Buurt, Statiestraat 83 Berchem.

Meer info op

www.hobokensepolder.be/hobokenswild
hobokenswild@hobokensepolder.be

NIEUW!

Ook **Bar Madam**, Berkenrodelei 32 -
Hoboken (CC Moretus) verkoopt vanaf
nu ons Hobokens Wild-bier!

Alle info op

www.cultuurcafe.be/barmadam

Sierlijk bierglas met opdruk
van het logo
"Hobokens Wild"
Prijs 5 euro

Ook te koop als GESCHENKPAKKET:
5 bierflesjes en 1 glas: 21 euro !!!

Wil je heerlijk Hobokens Wild aankopen?
zie www.hobokensepolder.be/shop

Herken de paddenstoelen en win een prijs

Weer eens iets anders. Hieronder zie je twaalf foto's van paddenstoelen, alle genomen in de Hobokense Polder. En ook 12 namen. Vul het rooster in en mail dit ten laatste 30 novem-

ber met je naam aan ria.thys@telenet.be.
Neem eventueel een foto van het rooster.
Tussen de juiste inzendingen wordt een leuke natuurprijs verloot.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----

Wedstrijd juli 2023

Wedstrijd Natuurweetjes:

Juiste antwoorden:

1c - 2c - 3b - 4b - 5a - 6c - 7c - 8b - 9b - 10b

Uit de ingezonden juiste oplossingen werd bij loting een winnaar getrokken:

Marina De Beuckelaer kon met 2 personen genieten van het wandeltoneel van COL vzw tijdens onze Zomerhappening op 2 september.

Zet de letters in de vakjes hierboven.

- A. vliegenzwam
- B. gewone berkenboleet
- C. echt judasoor
- D. roodporiehoutzwam
- E. grote oranje bekerzwam
- F. parelstuifzwam
- G. geschubde inktzwam
- H. geweizwam
- I. berkenzwam
- J. platte tonderzwam
- K. grote stinkzwam
- L. echte honingzwam

Fotografen

(www.waarnemingen.be)

- 1. Jan Vanwynsberghe
- 2. Marnix Lefranc
- 3. Maura
- 4. Maarten Haeghebaert
- 5. Luc Verhelst
- 6, 7. Luk Smets
- 8, 9. Danny Jonckheere
- 10. Joachim Pintens
- 11. Mia Willekens
- 12. Lisette Bastiaens

Activiteitenkalender

Za 30 sep	Wandeling HP en kunstenproject BGA
Za 7 okt	Start herfsttrektellingen
Zo 15 okt	Snekeltocht Wijkraad Polderstad
Do 19 okt	Bestuursvergadering CC Moretus
Zo 22 okt	Wandelingen en brunch 11 11 11
Za 11 nov	Telling slaappleats halsbandparkieten
Do 16 nov	Bewegingsvergadering CC Moretus
Zo 3 dec	Zwerfvuilactie Hobokense Polder
Do 21 dec	Bestuursvergadering in CC Moretus

Natuurbeheer

Za 30 sep	Tarzanboskes
Zo 8 okt	Blikvelden + Infomarkt
Zo 15 okt	Hobokense Polder
Za 28 okt	Moerelei
Zo 12 nov	Blikvelden
Za 18 nov	Tarzanboskes
Za 25 nov	Dag van de Natuur in de Hobokense Polder
Zo 10 dec	Blikvelden
Za 16 dec	Hobokense Polder

Onze Goudklompjes werken elke woensdag in de Polder (behalve in broedseizoen) en dit van 9 u tot ca 13 à 14 u.

Voor info: contacteer Peter Van Elsacker, 0486 82 27 92 - peter.vanelsacker@skynet.be

Info natuurbeheer scholen: Diane De Clercq, diane.de.clercq@skynet.be, 0486 07 39 87

Artikels voor het volgende Polderblad - met verschijningsdatum 1 januari 2024 - dienen bij de redactie te zijn op 30 november 2023 (zie Colofon, blz. 2)